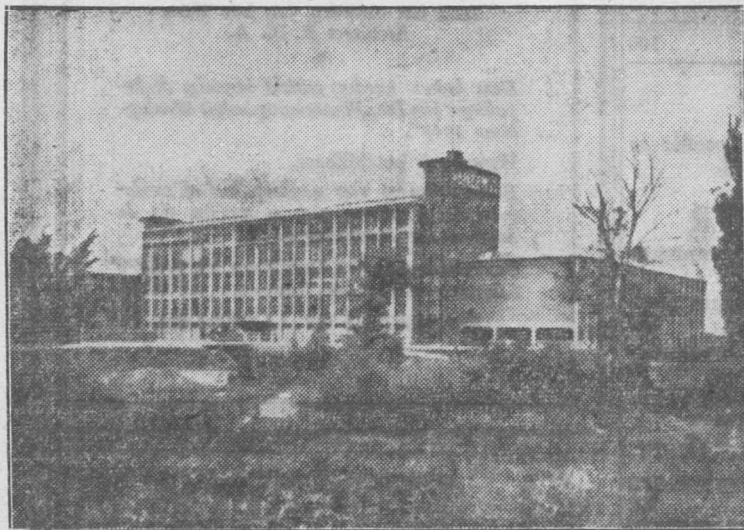

Onder de rook van Den Haag kweekt men deviezen

De Van der Heem N.V. in tuinschuurtje begonnen

„Zo werd het!”

OP de benaming industriestad kan Den Haag geen aanspraak maken. De faam, welke andere steden ten aanzien hiervan ver buiten de landsgrenzen genieten, geldt voor de residentie niet. Wij hebben het te erkennen, misschien met enige teleurstelling in het hart, doch het is nu eenmaal niet anders. Maar wij Hagenaars, die toch op zoveel andere dingen met betrekking tot de betekenis onzer geliefde woonplaats kunnen bogen, behoeven weer niet al te bescheiden te zijn, wanneer wij spreken over Haagse industrieën. In het verleden en ook in het heden hebben de vroede vaderen de vestiging van grote bedrijven gestimuleerd. En met succes: men wandele maar eens bijv. het Laakkwartier door en neme kennis van de geprojecteerde en reeds tot stand gekomen havens aan de stadsrand! Maar dat onder de Haagse rook „en masse” deviezen worden gekweekt zal zelfs de meest chauvinistische stadgenoot misschien niet eens weten.

Bedrijf met wereldnaam

Als het ware tegen onze gemeente aangeplakt, op Voorburgs grondgebied, aan de Maanweg, staat een bedrijf, dat zijn producten naar alle windstreken, zendt en... de Nederlandse deviezenpot in niet onbelangrijke mate versterkt. Spreken we over radio-apparaten dan zijn we zo geneigd direct aan Eindhoven te denken. Maar zij, die zoals wij, in de gelegenheid zijn geweest een kijkje te nemen in 't bedrijf van Van der Heem N.V., en kennis namen der productiecijfers, zullen als „radio-fabricage ter sprake komt, ook deze belangrijke industrie in het Westen des lands genoemd wenssen te horen.

Aan de lopende band vervaardigde toestellen verlieten de fabriek van Van der Heem en vinden hun weg over de gehele wereld.

Het zijn producten, welke de uitstekende naam, die onze Hollandse ingenieurs reeds in het buitenland hadden, met nadruk bevestigden. Qualitatief kunnen de toestellen — ook volgens het

Als „fabriek” werd het woonhuis van de heer v. d. Heem in de Joan Maetsuyckerstraat ingericht, dat tevens als kantoor en showroom moest dienen. Ook het schuurtje in de tuin ressorteerde onder het „bedrijf”. Maar het groeide en de bestellingen van familie, kennissen en vrienden, konden soms niet op tijd worden uitgevoerd. De bij vele radio-enthousiasten nog wel bekende expositie I.R.T.A. in Amsterdam, bracht de drie enthousiastelingen er toe om met een „radio-stand” voor de dag te komen. Minister Colijn kocht daar zijn eerste toestel, dat hij tot zijn deportatie heeft gebruikt....

De order van R. S. Stokvis en Zonen te Rotterdam van 24 toestellen is de

beslissende stimulanus voor de initiatiefnemers geweest: dit contact is gebleven en de „ERRES” apparaten zijn thans overbekend. (De verkoop

ces. Het later in ijzeren kast gebouwde apparaat kreeg faam als de „broodtrommel”.

Men bleef groeien

Het bedrijf ontwikkelde zich dusdanig, dat het leegstaande fabriekspand in de Stortenbekerstraat werd gehuurd. Aanvankelijk „verdrong” men in de ruimte, maar al spoedig bleek de fabriek te klein. Indië begon belangstelling te tonen, vooral toen een aer type-toestellen, ontvangst van Hollandse stations mogelijk maakte.

Op 30 Mei 1933 overleed de heer P. H. J. van der Heem. Hij werd opgevolgd door zijn zoon, de heer J. van der Heem, die thans nog deel uit maakt van de directie.

Aangemoedigd door de bereikte successen werd door de ondernemers het plan geopperd even buiten Den Haag een groot fabriekcomplex te doen verrijzen. Men koos een terrein aan de Maanweg, gezien de uitbreidingsmogelijkheden en de geprojecteerde havens aan de Binckhorstlaan.

Het doel bereikt.

Op 14 Juli 1939 werd de nieuwe behuizing met zijn ruime werklocaliteiten, kantoorvertrekken en laboratoria betrokken. En zeker, had het bedrijf een nog groter vlucht genomen, ware de fatale datum 10 Mei 1940 niet gekomen. Op de onmogelijkste plaatsen werd tijdens de bezettingsjaren de belangrijkste apparatuur verborgen. In de fabriek zelf werden in der haast muren opgetrokken, waarachter kostbare toestellen voor roofzuchtige Duitsers verborgen werden gehouden.

Onmiddellijk na de bevrijding is met energie het herstel ter hand genomen en al vrij spoedig verlieten de eerste producten weer de fabriek. Niet alleen uit het toenemende aantal werkkrachten en de productie cijfers, maar ook door de aankoop van 'n fabriekcomplex in Utrecht, kan blijken, dat van der Heem tot de belangrijkste Nederlandse industrieën kan worden gerekend. De N.V. is eveneens eigenaresse van de Ned. Kroon Rijkswaalfabriek aan de Slachthuisakade—Laakweg.

Dank zij de uitstekende sociale voorzieningen van het duizenden man tellende personeel is Van der Heem N.V., de „deviezen-kwekerij” onder de Haagse rook, uitgegroeid tot een model-bedrijf in optima-forma.

In Januari beginnen de valsfeesten. Het uitzoeken een passende „kop” is een lastig karwei.

Oplossing Kruiswoordpuzzel

„Gelukkig Nieuwjaar”

Horizontaal: 1, 4, 7, 9, 50, 52, 53 Veel heil en zegen in nieuwe jaar, 13 en 14 ega, 15, 17 are, 18 edik, 20 R.K., 21, 22 melk, 24 mal, 26 dar, 28, 30 ra, 31 ale, 32 kaliber, 34 teoor, 36 uur, 37 Bei, 38 Ci, A.N.P., 40 nu, 42 ctr., 44 out ure, 48 ree.

Verticaal: 1 vermanen, 2 en 3 leek, 4 halma, 5 Italië, 6 naar, 9 zeboe, 10 geuren, 11, 12 nitro, 16 kade, 19 kwartie leugen, 25 Albert, 27 arcade étage, 32 krach, 33 bison meeuw, 35 opera, 41 ei, 43 t ui, 47 re, 49 e.a.

Parijs tusse

De Gaulle en Thon gaan ziejtes winne

(Van een bijzondere medewerker)

SCHUMAN heeft zijn motie vertrouwen met een meerheid van 32 stemmen, niet veel van 580. Maar hij heeft ze en het havende plan-Mayer is gered. dertussen heeft generaal De Gaulle in Saint-Etienne een goede dag maakt, Zondag, en mooi weer. grote menigte heeft zijn 7 pu toegejuicht, waarvan de v naamste: Nieuwe verkiezing meer, betere en vluggere productie en het syndicalisme bu de politiek een extra-applausvingen. Of nieuwe verkiezing voor De Gaulle dezelfde winsten opleveren als indertijd gemeenteraden, wordt hi

schillende kringen betwijfeld. is het de vraag of de populariteit die de generaal ongetwijfeld niet, wel een gevolg is van zijn litieke actie en niet meer van grote activiteit tijdens de oorlog. Wat het tweede punt betreft: grotere productie, beter en vger — dit is afhankelijk van

...gebruik van Van der Heem en vinden hun weg over de gehele wereld.

Het zijn producten, welke de uitstekende naam, die onze Hollandse ingenieurs reeds in het buitenland hadden, met nadruk bevestigen. Qualitatief kunnen de toestellen — ook volgens het oordeel der deskundigen — met glans de vergelijking met de buitenlandse apparaten doorstaan. Wij zijn zo gauw geneigd alles wat van verre komt, hoger aan te slaan, dan de waar van eigen bodem. Zo ook op het gebied van radiotoestellen, (helaas nog spaarszaam te verkrijgen; het wordt evenwel spoedig beter).

„Bandspreiding”

Hollandse ingenieurs ontwierpen een toestel en Hollandse arbeiders en -arbeidsters vervaardigden het, dat het luisteren op de u.k.g. niet alleen buitengewoon vergemakkelijkt maar dichterbij brengt naar de grens van het volmaakte. Hierbij is toegepast het systeem van de „bandspreiding”, d.w.z. de golfband wordt door het draaien aan een knopje volledig „afgestroopt” en het gewenste station in de betrokken band kan haarfijn worden afgestemd. Tijdens de huwelijksfeesten in Londen, toonden B.B.C.-technici zich uitermate enthousiast over de met bandspreiding uitgeruste toestellen. Dat is weer Nederland op zijn best!

Duizenden Hollandse arbeiders — die per autokaravaan veelal moeten worden aangevoerd — vinden in het modern geoutilleerde bedrijf van Van der Heem, hun bestaan. Doch het zijn niet alleen radioapparaten, welke de vaardige handen hier fabriceren, duiende andere electrotechnische producten, stofzuigers en rijwielen (in het nevenbedrijf) worden hier klaar gemaakt, ten dele voor gebruik in eigen land, ten dele voor export bestemd.

Wist ge, dat de „torpedo's” voor de Zweedse stofzuigers op Voorburgse bodem worden gefabriceerd? De toekomstige arbeider, vindt hier volop gelegenheid zich te scholen voor het technisch beroep dat hij koos. Dank zij 'n stijging in de productie kan ook de binnenlandse markt behoorlijk worden voorzien. Reeds enige tijd geleden maakten wij melding van het feit, dat nog in het begin van dit jaar, radio-toestellen — ook in goedkopere prijsklasse — ruimer te verkrijgen zullen zijn. Ook hier weer een verrassend staaltje, dat ons land, wanneer het de gelegenheid wordt gegeven, zich snel van de in de vijf jaren geleden schade, weet te herstellen.

Geschiedenis

Het bedrijf van Van der Heem, N.V. is ook een bewijs, dat Hage-naars iets weten te organiseren. De luitenant L. W. van der Heem was in en buiten zijn diensttijd een verwoed radioknutselaar. Ir. J. Bloemsma die bij zijn regiment in opleiding kwam en een der weinige radio-ingenieurs in die tijd hier te lande was, „zag” wel iets in het gepruts van zijn luit. De heer P. H. J. van der Heem, een broer van de knutselaar, zag nog verder en opperde het plan om radio-toestellen in het groot te gaan maken.

...beslissende stimulators voor de initiatiefnemers geweest: dit contact is gebleven en de „ERRES” apparaten zijn thans overbekend. (De verkoop der van der Heem producten is n.l. thans geheel in handen van Stokvis). Het bleef groeien en panden werden gehuurd, voor het onderbrengen o.a. van de meubelmakerij en de afdeling metaalbewerking. Het op een bovenkamertje „geboren” gecombineerde wisselstroom-apparaat werd een doorslaand suc-

„Zo begon het.....”

...schillende kringen betwijfel... is het de vraag of de populariteit die de generaal ongetwijfeld niet, wel een gevolg is van zijn litieke actie en niet meer van grote activiteit tijdens de oor...

Wat het tweede punt betreft grotere productie, beter en vlger — dit is afhankelijk van economische toestand waarin volk zal verkeren. Hard, lang vlug werken is niet gemakkelijker bij een beperkt voedsel en bij te weinig aan andere noodzakelijke levensbehoeften. Onder dit kort lijdt het volk en toch, buitenstaander verwondert over het gemak waarmee de Pa zenaar boven het noodzakelijke leeft en zijn verfrommelde, kleurde, beplakte biljetten van tot 100 frank uitgeeft.

En dan het derde punt: Het socialisme buiten de politiek. V het zóver is, beleeft Frankrijk zovoeelste revolutie.

De vraagstukken zijn ingeveld. Zo b.v. de kwestie van film. Amerika levert graan, m eist er bij, dat Frankrijk ook Amerikaanse films afneemt. Een g nadeel voor de Franse filmstrie, zowel financieel, techn als cultureel.

Avonturen van een Detective

door JOHN WILLIAMS

V

Terwijl ik nog aan de „stamtafel” van „De Bonte Kakatoe” zat te pekeren over middelen om achter de „verboden deur” te kijken, kwam een slanke, goed geklede heer binnen. Ik schrijf „heer” omdat hij in zijn elegante overjas, maar vooral door zijn gehele houding dadelijk deze indruk op mij maakte. Zijn gelaat kon ik niet onderscheiden in het halfduister buiten de lichtkring van de lamp; bovendien had hij de hoed diep over de ogen getrokken en de jaskraag hoog opgezet. Hij wenkte even naar de kastelein en trok zich in de verste en donkerste hoek terug. De vtzak stond vlug op, met een plotselinge schijnheilige glimlach, die om van te rillen was; hij haastte zich al buigend naar de nieuwe bezoeker, trok zijn pet van het hoofd en stond daar nederig voorovergebogen, een walgelijk tooneel van gehuichelde onderdanigheid. Samen voerden zij op uiterst zachte toon, voor mij totaal onverstaanbaar, een kort gesprek, waarna de kastelein naar onze tafel terugkeerde, nu met een ongeloflijk wrede grijns op het gemene gezicht. Tot mijn grote verrassing stapte de onbekende resoluut op de „verboden deur” toe en verdween daardoor; ik hoorde met begrijpelijke belangstelling dat hij de deur achter zich sloot met een grendel. Heel omzichtig trachtte ik de kastelein uit te horen, want ik was buitengewoon nieuwsgierig wat de nieuwe bezoeker kwam doen en wie hij was, maar ik „kreeg geen poot aan de grond”, zoals men dat noemt, want de schavuit bleek even listig als bruut te zijn.

Ik besloot de vreemdeling te volgen als hij heenging, om zo zijn woning te ontdekken, hem langs die weg te identificeren en zo een stevige draad van het kluwen in handen te krijgen. Ik vertrok weldra, maar stelde mij verdekt op in een donkere inham aan de overkant van de straat. Mijn geduld werd op de proef gesteld, maar eindelijk verscheen de onbekende en wandelde rustig de schemerige Bloedstraat verder in. Ik kon hem op mijn ietwat zwaaiende zeemansbenen gemakkelijk op enige afstand volgen.

Bij een brievenbus stond hij stil en ik zag hem iets uit de binnenzak nemen, dat hij bij het onzekere licht van een straatlantaarn bekeek. Ik maakte mijn stappen wat groter en kon nog juist een blik werpen op de brief, die hij (mijn aanwezigheid blijkbaar opmerkende) haastig in de bus wierp. Het was een grote gele enveloppe, waarop met krachtige hand een adres was geschreven, dat ik echter niet meer kon lezen. Wel kon ik nog zien,

dat onderaan met grote letters stond „Schweiz” dat de postzegel voor het buitenland was beste. Een brief voor Zwitserland dus, maar dat maar mij niet wijzer!

De onbekende vervolgde nu zijn weg met vlugge stappen en ik geraakte bij hem achter dat ik wel mijn zeemansgangetje moest behouden wilde ik niet zijn argwaan wekken. De sm Bloedstraat kwam op een iets bredere maar e stille straat uit. Op de hoek stond een donkerkerige auto zonder lichten. Ik schrok en zette op tenen een looppas in, maar vóór ik mijn aspirantprooi had kunnen bereiken was man vlug in de wagen gesprongen die onmiddellijk met volle vooruit schoot en om de volgehoek verdween... met onverl nummerbord! Het wild was ontsnapt!

Opeens schoot mij te binnen: brief! Als ik de brief kon bemistigen zou die misschien, ja w schijnlijk, opheldering geven, was het alleen maar door het adres en wel ook door naam of adres van de afzender. Ik keerde terug naar de brievenbus, fabriceerde van een ijzerdraad, dat ik bij mij had (de ervaring had geleerd dat dit nooit bij mijn uitrusting mocht breken) een handig hengeltje en na vissen haalde ik inderdaad de bovenste brief op: was de gezochte! Vlug las ik het adres: „Herrn. No. X, B., Strasse, Davos, Schweiz.” (De naam enz. laat ik nu maar weg.) De afzender helaas aan de buitenkant niet vermeld.

Brandend van nieuwsgierigheid naar de inhoud spoedde ik mij met de brief naar huis. Daar maakte ik hem volgens de regelen der kunst open zo hem te beschadigen, en vond... niets dan een te de, kleinere enveloppe, rose, ongefrankeerd, me nerveus maar mooi vrouwenschrift het adres een bekende patriciërsfamilie in de stad en onaan „Holland”.

Er was niet veel intelligentie nodig om dat te begrijpen, dat de brief voor Holland in datze Holland was geschreven en onder couvert in Zwitserland moest worden opgestuurd om van door een tussenpersoon gefrankeerd naar het a in Nederland te worden gezonden, natuurlijk hier de indruk te wekken, dat de briefschrijfste Davos vertoefde. Tot mijn nieuwe verrassing m te ik op, dat de inkt van beide enveloppes, die blauw was, steeds zwarter opdroogde: beide adre waren dus nog slechts heel kort geleden geschre Zoud de brief „uit Zwitserland” de oplossing van raadsel brengen? (Wordt vervolgd)

Het wild ontsnapt